Milieujaarverslag 2017
Libra Revalidatie & Audiologie

"Op weg naar een duurzame bedrijfsvoering"

Voorwoord

Met trots presenteer ik hierbij het eerste milieujaarverslag van Libra Revalidatie & Audiologie (Libra R&A). Als organisatie in de zorg heb je de taak om kwalitatief goede, verantwoorde, betaalbare en toegankelijke zorg te leveren. Onze maatschappelijke verantwoordelijkheid vertaalt zich in de manier waarop we omgaan met thema's als duurzaamheid, veiligheid, gezondheid, kennisontwikkeling en personeelsmanagement. Al onze medewerkers zijn daar iedere dag mee bezig.

Een weg die nadrukkelijk is ingeslagen, is de weg naar een duurzame bedrijfsvoering. We hebben afgelopen jaar het bronzen certificaat van het Milieuplatform zorgsector behaald: we voldoen aan de milieuwet- en regelgeving. Daarnaast zijn we actief bezig met verduurzaming van onze bedrijfsvoering. Voorbeelden hiervan zijn energie-efficiëntie, het nieuwe vervoersbeleid, afvalscheiding en de veranderingen in het voedingsbeleid. In het strategisch beleid hebben we onze ambitie uitgesproken om in drie jaar via brons in 2017, zilver in 2018, in 2019 het gouden certificaat te behalen.

Daarnaast willen we als Libra R&A ook een bijdrage leveren aan de leefbaarheid in de plaatsen en/of regio's waarmee we zijn verbonden. Wij staan open voor samenwerkingsvormen en delen waar mogelijk onze kennis. We sluiten daarvoor aan bij regionale Green Deals in de regio Eindhoven en Tilburg. De Green Deals hebben als doel dat zorginstellingen binnen 3 jaar een aanzienlijke verduurzaming van de bedrijfsprocessen realiseren.

Vincent Buitendijk,
Raad van bestuur

Eindhoven, 16 oktober 2018

Inhoud

Voorwoord
1. Organisatieprofiel
2. Milieudoelstellingen
3. Milieu registraties
3.1 Elektra verbruik
3.2 Gasverbruik
3.3 CO_2 footprint
3.4 Waterverbruik
3.5 Afval
3.6 Milieu incidenten/klachten
4. Analyse verbeterpunten
4.1 Energie
4.2 Vervoer
4.3 Voeding
4.4 Afval
5. Actieplan 2018
5.1 Green Deals
5.2 Behalen zilveren keurmerk MPZ
5.3 Energie
5.4 Voeding
5.5 Afval
5.6 Vervoer

1. Organisatieprofiel

Libra Revalidatie & Audiologie (Libra R&A) is een stichting, die in 2006 is opgericht na een juridische fusie tussen de Stichting Revalidatie en Voorzieningen voor mensen met een Lichamelijke beperking; de RVL-groep (bestaande uit revalidatiecentrum Leijpark, SWLC en Audiologisch Centrum Tilburg/Breda) uit Tilburg) en de Stichting Revalidatie Zuidoost Brabant (revalidatiecentrum Blixembosch) uit Eindhoven.

Libra R&A biedt medisch specialistische revalidatie en audiologische zorg aan mensen met een lichamelijke, cognitieve en/of auditieve beperking vanuit verschillende locaties, te weten audiologische centra in Tilburg, Breda, Eindhoven en Uden, 't Kwetternest (diagnose- en behandelgroepen spraak-taal kinderen) en revalidatiecentra op de locaties Blixembosch, Leijpark en Weert. De revalidatielocaties Blixembosch en Leijpark beschikken naast poliklinische zorg en behandelcapaciteit ook over klinische capaciteit voor totaal 88 bedden.

Libra Arbeidsexpertise vervult daarnaast op de locaties Tilburg, Eindhoven en Den Bosch een expertfunctie voor arbeidsre-integratie van volwassenen.

De huurlocaties zijn relatief klein en gevestigd in verzamelgebouwen waardoor er weinig gespecificeerde gegevens voorhanden zijn. En doordat daar alleen poliklinische zorg wordt verleend, beperken we ons in deze rapportage tot de beide grote locaties die tevens in eigendom zijn. Medewerkers werken over de locaties heen en daarom is de formatie niet per locatie opgesplitst.

	Blixembosch	Leijpark	Totaal
Bruto vloeroppervlak	12.300 m^2	10.356 m^2	22.656 m^2
Aantal bedden	40	48	88
Aantal fte			505

Bedrijfsgegevens 2017

2. Milieudoelstellingen Libra Revalidatie & Audiologie

Libra R&A is zich bewust van de verantwoordelijkheid die zij heeft tegenover haar klanten, bezoekers, medewerkers en de omgeving als het gaat om het milieu en de samenleving.

Door middel van de volgende doelstellingen wil Libra R&A de zorg voor het milieu zoveel mogelijk in alle aspecten en effecten van de bedrijfsvoering tot uiting laten komen:

- Het naleven van wettelijke voorschriften en richtlijnen;
- Het beperken van afval binnen de inrichting;
- Het beperken van energie- en waterverbruik;
- Het verantwoord gebruiken van milieubelastende stoffen;

- Het inbedden van duurzaam inkopen binnen onze organisatie;
- Het verankeren van het concept duurzaam bouwen in het bouwbeleid;
- Het integreren van milieuaspecten in de bedrijfsvoering.

Libra R&A veroorzaakt door de zorg en behandeling van haar klanten milieubelastende activiteiten, waarbij emissies vrijkomen als gevolg van o.a. energieverbruik en afval. Goede milieuzorg vindt bij onze organisatie op een systematische wijze plaats.

Er is een milieubeleid vastgesteld en we voeren dit planmatig en volgens vastgelegde afspraken uit, evalueren het periodiek en verbeteren en/of passen het aan waar nodig. We staan voor een proactieve milieuzorg, die zorgt voor minder verbruik van producten en stoffen, meer gebruik van milieuvriendelijke producten en een doelmatige scheiding en hergebruik van afvalstoffen.
Wat het energiebeleid betreft, worden maatregelen waar een milieu-overweging aan ten grondslag ligt toegepast en uitgevoerd, met als doel de milieueffecten tot een redelijk beoogd minimum te beperken. Hierbij houden we rekening met economische, financiële en maatschappelijke omstandigheden.

Om te voldoen aan milieuregelgeving en andere verplichtingen is energiebesparing zowel uit milieuoogpunt als vanwege kostenbesparing een must. Door de sterk stijgende energieprijzen komen duurzame oplossingen steeds meer in beeld. Libra R&A zal zich extra inspannen om bij komende nieuw- en verbouwprojecten gebruik te maken van duurzame technologieën.

3. Milieu registraties

3.1 Elektra verbruik

Verbruik	2016	2017	Verschil
Totaal kWh	2.060.458	1.985.000	- 75.458
Dag kWh	1.367.440	1.242.530	- 124.910
Nacht kWh	693.018	742.470	+ 49.452
kWh/m^2	94,7	90,7	- 3
Verlichting	700.555	700.555	0
Ventilatoren	576.928	576.928	0
Apparatuur	515.114	459.656	- 55.458
Koeling	185.441	165.441	- 20.000
Pompen /bevochtiging	82.420	82.420	0

Totaal Elektra verbruik

Het totale elektra verbruik was in 2017 90,7 kWh/m^2 tegenover 94,7 kWh/m^2 in 2016. De afname is het resultaat van de migratie van on premise naar een private cloud ICT infrastructuur omgeving. Daarmee wordt bespaard op het elektra verbruik voor servers en koeling.

3.2 Gasverbruik

Verbruik	2016	2017	Verschil
Totaal m^3	416.369	340.693	75.676
M^3/m^2 BVO	19	15.6	3.4
Graaddagen	2816	2691	- 4,5%
Verwarming m^3	312.276	248.052	- 20.5%
Warmwater m^3	45.800	34.350	- 25%
Zwembad m^3	58.291	58.291	0%

2016 was 4,5% kouder dan 2017 en in dat jaar hebben we ongeveer 18% minder gas verbruikt. Wanneer we het gasverbruik compenseren met de graaddagen blijft er een besparing van ongeveer 13,5% over. De besparing is bereikt met een actief energiebeheer en daarbij enkele installatietechnische aanpassingen. Een van de aanpassingen is het verwijderen van 1/3 deel van boilercapaciteit. Daar bleek een enorme overcapaciteit in te zitten. Aangezien er niet minder warm water wordt verbruikt, is de besparing minder dan 1/3 deel.

3.3 CO_2 footprint

	2016	2017	Verschil
Totaal	2990 ton CO_2	2903 ton CO_2	- 73
Elektra	1.084 ton CO_2	1044 ton CO_2	- 40
Gas	786 ton CO_2	644 ton CO_2	- 142
Drinkwater	2.35 ton CO_2	2.74 ton CO_2	+ 0,39
Emissie	213 ton CO_2	215 ton CO_2	+ 2
Woon werkverkeer	815 ton CO_2	898 ton CO_2	+ 83
Zakelijk verkeer	90.5 ton CO_2	99.3 ton CO_2	+ 8,8

CO_2footprint

We zien in 2017 een vermindering van 73 ton CO_2uitstoot ten opzichte van 2016. Dit wordt veroorzaakt door een verminderd energieverbruik (182 ton CO_2). Daarnaast zien we doordat medewerkers niet meer locatie gebonden werken een toename van het woonwerk- en zakelijk verkeer (91,8 ton CO_2).

3.4 Waterverbruik

2017	m^3
Totaal	9170
Spoelwater zwembaden	1357
Waterverbruik	7813

In verband met twee zwembaden wordt een deel (1357m^3) verbruikt voor het spoelen van de filters. Omdat dit pas vanaf 2017 apart wordt bemeterd, zijn er geen vergelijkende cijfers voor 2016.

3.5 Afval

Soort	2016	2017	Verschil
Totaal	83478 kg	66550	- 16928 kg
Ongesorteerd bedrijfsafval	62000 kg	51340 kg	- 10660 kg
Grof vuil	1060 kg	2460 kg	+ 1400 kg
Papier	11000 kg	9910 kg	- 1090 kg
Swill	1248 kg	1140 kg	- 108 kg
Frituurvet	120 kg	140 kg	+ 20 kg
Kunststof	3700 kg	340 kg	- 3360 kg
Glas	380 kg	1220 kg	+ 840 kg
Tonercartridge	150kg	0 kg	- 150 kg
Apparatuur	750 kg	0 kg	- 750 kg
Hout	920 kg	0 kg	- 920 kg
Sloop bouwafval	2150 kg	0 kg	- 2150 kg

In totaal is er in 2017 bijna 17.000 kg minder afval afgevoerd dan in 2016. Dit is voor een groot deel te verklaren omdat er in 2017 ten opzichte van 2016 geen incidenteel afval is ontstaan door opruim- en verbouwactiviteiten. Door in 2017 minder separaat bouwafval te scheiden, is het grof afval wel toegenomen. Daarnaast is er geen tonercartridge afval meer ontstaan door het niet meer gebruiken van losse inktjet printers. Er worden alleen maar gelprinters of multifunctionals gebruikt.

3.6 Milieu incidenten/klachten

Er zijn in 2017 geen milieu-incidenten gemeld en geen milieuklachten ontvangen.

4. Analyse verbeterpunten

4.1 Energie

Een van de speerpunten uit het beleid Duurzaamheid en Milieu is energie. Naast onderzoek naar de mogelijkheden om duurzame energie op te wekken, wordt ingezet op terugdringen van het energieverbruik.

Het ontbreekt nog aan eigen energieopwekking; daarom is in 2017 subsidie aangevraagd en verkregen voor het plaatsen van zonnepanelen op de locaties Blixembosch en Leijpark. Het aanbestedingstraject is doorlopen en de planning is om in 2018 de panelen te plaatsen.

Er wordt een traject opgestart om tot een 'roadmap' te komen voor het omzetten naar LED verlichting. De resultaten worden daarna opgenomen in het meerjaren onderhoudsplan. We zijn als organisatie overgestapt naar een cloud omgeving waarmee een groot deel van de servercapaciteit is ontmanteld. Ook de koeling van de serverruimte is naar een lagere capaciteit teruggebracht.

Uit onderzoek is gebleken dat er sprake was van een overcapaciteit in de boilers. De capaciteit is met een derde teruggebracht, wat niet heeft geleid tot een tekort aan warm water. Samen met enkele andere installatietechnische oplossingen is daarmee een flinke energiebesparing bereikt op jaarbasis.

Om alle mogelijke energiebesparingen in beeld te krijgen, is een totale energiescan noodzakelijk. Daarmee wordt in kaart gebracht op welke onderdelen er nog besparingen te behalen zijn.

Met de genoemde aanpassingen is het elektra verbruik in 2017 ten opzichte van 2016 teruggebracht met 3.6%. Het gasverbruik is door de installatietechnische en beheermaatregelen met 18% teruggebracht ten opzichte van 2016. Dit zijn absolute getallen en niet gecorrigeerd met graaddagen.

4.2 Vervoer

In 2016 is gestart met het invullen van de milieubarometer. Vervoer bleek een van de grootste veroorzakers van onze CO_2 uitstoot. Dit heeft geleid tot een eerste stap om de CO_2 uitstoot terug te dringen met het opstellen van een nieuw vervoersbeleid.

Uitgangspunt daarbij is om het elektrisch rijden, fiets- en OV gebruik te stimuleren en het gebruik van de auto te ontmoedigen.
Het medezeggenschapstraject is in 2017 niet tot een afronding gekomen, waardoor het nieuwe vervoersbeleid pas in 2018 ten uitvoer gebracht kan worden.

Er is een videoconference systeem aangeschaft om overleg tussen medewerkers op verschillende locaties zonder vervoersbewegingen mogelijk te maken.

Daarnaast is het aantal gedeclareerde zakelijke kilometers in 2017 met 45.000 km (14%) toegenomen. Deels is het verklaarbaar door een toename van het aantal zakelijke kilometers bij Arbeidsexpertise waar een accountmanager in dienst is getreden. Een andere verklaring is gelegen in de doorgevoerde organisatieverandering waarbij is overgestapt van een lokale naar een bovenlokale organisatiestructuur.

Woonwerkverkeer kilometers zijn op jaarbasis met 7% toegenomen, wat te verklaren is door een wijziging in de werkwijze. De medewerkers zijn bovenlokaal gaan werken.

4.3 Voeding

In 2017 is gestart met een het opstellen van een nieuwe visie op voeding binnen Libra R&A. De belangrijkste uitgangspunten zijn daarbij het centraal stellen van de klant en het verstrekken van gezonde en duurzame producten. Op basis hiervan is een nieuw voedingsconcept ontwikkeld waarbij de klant meer keuzevrijheid krijgt in wat en wanneer hij/zij wil eten en waarmee door de wijze van bereiden het afval aanzienlijk wordt teruggedrongen.
Dat zal ook inzichtelijk worden gemaakt door middel van een tool. De verwachting is dat het nieuwe voedingsconcept eind 2018 volledig kan worden geïmplementeerd.

4.4 Afval

De afvalstromen zijn in kaart gebracht en op basis daarvan streven we op drie onderwerpen naar het terugbrengen van het afval, te weten beter scheiden aan de bron, hergebruik en inkoop.

Beter scheiden aan de bron

Hiervoor is het ook noodzakelijk om te kijken naar de afvalverwerker die ervoor moet zorgen dat de afvalstromen ook gescheiden worden verwerkt.
Uit de inventarisatie blijkt dat we ondanks het feit dat we al een groot aantal afstromen scheiden, er in verhouding nog een groot percentage restafval wordt ingezameld. De reden daarvan is dat er erg veel decentraal wordt ingezameld.

Hergebruik

In 2016 is er een convenant afgesloten met een revalidatie-instelling in Mexico. Alle functioneel afgeschreven goederen worden ingezameld en periodiek verscheept naar Mexico waar ze volledig ingezet kunnen worden. Daarnaast zoeken we naar mogelijkheden om meer refurbished goederen in te zetten die met betrekkelijk weinig milieuschade een tweede leven kunnen krijgen.

Inkoop

Door afval als een selectiecriteria mee te nemen in aanbestedingen kan het afval al aan de bron worden verminderd. Hiervoor is een nieuw inkoopbeleid opgesteld waarbij duurzaamheid al bij inkoop een nadrukkelijke rol krijgt. Een voorbeeld daarvan is dat het gebruik van 75 in plaats van 80 grams kopieerpapier heeft geleid tot ruim 6% minder papierverbruik.

5. Actieplan 2018

5.1 Green Deals

Libra Revalidatie & Audiologie tekende eind november 2017 samen met nog 12 zorginstellingen, 9 gemeentes, de Omgevingsdienst Midden- en West Brabant, de Brabantse Ontwikkel Maatschappij (BOM) en de stichtingen Stimular en MOED de Green Deal Gezondheidssector Hart van Brabant. De deal heeft als doel dat zorginstellingen binnen 3 jaar een aanzienlijke verduurzaming van de bedrijfsprocessen realiseren.

In januari 2018 is een vergelijkbare Green Deal voor de gemeente Eindhoven ondertekend door de gemeente, 5 zorginstellingen, de BOM en stichting Stimular. Wij leveren daarmee ook een bijdrage aan de leefbaarheid in de plaatsen en/of regio's waarmee we zijn verbonden. Wij staan open voor samenwerkingsvormen en delen waar mogelijk onze kennis en ervaringen.

5.2 Behalen zilveren keurmerk Milieu Platform Zorg (MPZ)

De doelstelling is om in 2018 het zilveren keurmerk van het MPZ te behalen.

Daarvoor zal het inkoopbeleid worden herzien zodat het voldoet aan de eisen van het MPZ. Tevens zullen alle aanbestedingen in 2018 al conform deze eisen worden uitgevoerd. Naast de verplichte eisen wordt er ingezet om ook aan zoveel mogelijk extra eisen te voldoen. De doelstelling is om daar waar al mogelijk over te stappen naar een duurzame bedrijfsvoering.

5.3 Energie

In 2018 zullen ruim 1500 zonnepanelen worden gelegd op de platte daken. Hiervoor is subsidie verkregen.

Er zal een energiescan worden uitgevoerd zodat inzichtelijk wordt waar mogelijk energiebesparende maatregelen technisch en financieel haalbaar zijn.

Er zal een duurzaam meerjarig onderhoud planning (DMJOP) opgesteld worden mede op basis van de energiescan.

In het onderhoud zullen vervangingsinvesteringen tegen het licht worden gehouden en waar mogelijk zullen er energiezuinige alternatieven worden gezocht.

5.4 Voeding

Het nieuwe voedingsconcept zal worden uitgerold. Tevens zal er een tool in gebruik worden genomen om het afval te monitoren en om het aan de hand daarvan terug te dringen. Met name het verpakkingsmateriaal en het Swill afval zal hiermee worden terug gedrongen.

5.5 Afval

Onderzoek zal moeten uitwijzen of een aanbesteding voor afvalverwerking noodzakelijk is. Er zal gezocht worden naar een afvalverwerker die niet alleen het afval gescheiden ophaalt, maar ook binnen de organisatie meekijkt om het afval beter te scheiden aan de bron.

5.6 Vervoer

Het nieuwe vervoersbeleid zal in 2018 worden geïmplementeerd waarna medewerkers worden gestimuleerd om elektrisch vervoer te gebruiken. Daarnaast geldt een parkeerverbod voor medewerkers die binnen een straal van 5 km wonen.

Onderzoek moet uitwijzen of we ons wagenpark kunnen verduurzamen door afscheid te nemen van milieuvervuilende dieselmotoren. Daarvoor in de plaats zal gezocht worden naar milieuvriendelijkere auto's met een hybride of volledig elektrische motor.

We hebben ons aangemeld voor een project van de provincie Noord-Brabant wat als doel heeft om in 2020 minimaal 100.000 elektrische auto's te hebben rijden. Het is met name gericht op organisaties die zelf ook elektra opwekken.